

**Προσχέδιο της Στρατηγικής της Κύπρου για μία
Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική**

Όραμα: Πλήρης Αξιοποίηση και Αειφόρος Οικονομική Εκμετάλλευση των Θαλασσών της Κύπρου

1. Εισαγωγή

Η Κύπρος είναι νησιωτικό κράτος, το τρίτο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου μετά τη Σικελία και τη Σαρδηνία και βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της Ανατολικής Μεσογείου. Καταλαμβάνει έκταση 9.251 τετραγωνικών χιλιομέτρων (3.572 τετραγωνικών μιλίων) με συνολικό μήκος ακτογραμμής 782 χιλιόμετρα. Τα χωρικά ύδατα της Κύπρου εκτείνονται έως τα 12 ναυτικά μίλια καταλαμβάνοντας συνολική έκταση 13.679 τετραγωνικών χιλιομέτρων. Επιπρόσθετα, η Κυπριακή Δημοκρατία το 2004 κήρυξε Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ), το εξωτερικό όριό της οποίας δεν εκτείνεται πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης¹, από τις οποίες μετράται το πλάτος των χωρικών υδάτων της. Μέχρι στιγμής η Κυπριακή Δημοκρατία έχει υπογράψει Συμφωνίες για την οριοθέτηση της ΑΟΖ στη βάση των προνοιών της Διεθνούς Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) και του σχετικού εθιμικού δικαίου, με την Αίγυπτο, το Λίβανο και το Ισραήλ.

Από γεωγραφική άποψη, η Κύπρος κατέχει δεσπόζουσα θέση στην Ανατολική Μεσόγειο, γεγονός που επέδρασε σε μεγάλο βαθμό στην ιστορική της πορεία, την ανάπτυξη και τον πολιτισμό της. Η σημασία της θάλασσας για την Κύπρο ως πηγή ζωής και ευημερίας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα είναι πολύ σημαντική. Η θάλασσα υπήρξε ανέκαθεν πηγή ανάπτυξης και προόδου, είτε μέσω των διαφόρων θαλάσσιων δραστηριοτήτων όπως η αλιεία, ο παράκτιος τουρισμός, η ναυτιλία, οι θαλάσσιες μεταφορές, είτε μέσω της εκμετάλλευσης του φυσικού της πλούτου. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι οι δραστηριότητες που σχετίζονται με τη θάλασσα συνεισφέρουν σημαντικά στην οικονομία και την ανάπτυξη της Κύπρου. Επίσης η θάλασσα αποτελεί πόλο έλξης τόσο για τους Κύπριους όσο και για τους ξένους για σκοπούς ξεκούρασης και αναψυχής.

Το θαλάσσιο περιβάλλον είναι ρευστό και πολύπλοκο και λόγω της δυναμικής και μεταβαλλόμενης του φύσης, οι ανθρώπινες δραστηριότητες αλλά και οι φυσικές

¹ Όπως ορίζονται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS)

διεργασίες που συμβαίνουν σε ένα μέρος μπορούν να επηρεάσουν το αποτέλεσμα μιας άλλης δραστηριότητας ή διεργασίας σε άλλο μέρος. Επίσης, οι ανθρώπινες δραστηριότητες στη ξηρά και ειδικότερα στα παράλια μπορεί να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στο θαλάσσιο περιβάλλον, όπως βέβαια και το αντίθετο. Ειδικότερα, η Κύπρος περιβρέχεται από τη Μεσόγειο, μία θάλασσα με ημίκλειστο χαρακτήρα, στην οποία συνυπάρχουν πολλές θαλάσσιες δραστηριότητες, οι οποίες τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν αύξηση. Η αύξηση των θαλάσσιων δραστηριοτήτων στη Μεσόγειο οδηγεί σε μεγαλύτερη ζήτηση για τη χρήση του θαλάσσιου χώρου και επιφέρει περισσότερες πιέσεις και συσσωρευτικές επιπτώσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον που μοιραία οδηγούν σε περαιτέρω υποβάθμισή του.

Στην Κύπρο, όπως και σε άλλες χώρες, οι ποικίλες θεματικές ενότητες που σχετίζονται με τη θάλασσα, κατανέμονται μεταξύ διαφόρων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και σε αρκετές περιπτώσεις η διαχείρισή τους γίνεται σε διαφορετικά επίπεδα, με αποτέλεσμα οι πολιτικές και οι επιμέρους δράσεις που εφαρμόζονται να είναι αποσπασματικές, πολλές φορές αλληλεπικαλυπτόμενες ή αλληλοσυγκρουόμενες και γενικότερα χωρίς να υπάρχει ολοκληρωμένη προσέγγιση. Τα όποια προβλήματα παρουσιάζονται αντιμετωπίζονται ως εσωτερικά και τυγχάνουν επίλυσης σε τομεακό επίπεδο χωρίς να λαμβάνονται πάντοτε υπόψη οι εξωτερικοί παράγοντες αλλά και οι αλληλεπιδράσεις και οι συνέργειες με άλλους τομείς δραστηριοτήτων.

Στη βάση των προαναφερθέντων και για την αειφόρο χρήση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των φυσικών του πόρων επιβάλλεται η ανάγκη εφαρμογής μιας ολοκληρωμένης διαχείρισης των θαλάσσιων θεμάτων και αυτό μπορεί να επιτευχθεί κυρίως μέσω μιας Εθνικής Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής (ΟΘΠ).

Η Εθνική ΟΘΠ δεν θα έχει ως στόχο να αντικαταστήσει τις τομεακές θαλάσσιες πολιτικές, αλλά θα λειτουργεί συνδυαστικά και συμπληρωματικά σε αυτές, ενισχύοντας το συντονισμό, τη συνεργασία και τη συλλογικότητα, συμπληρώνοντας τα κενά ή τις παραλήψεις μεταξύ των διαφόρων πολιτικών, αναπτύσσοντας κοινούς στόχους και κατάλληλα διατομεακά εργαλεία. Επίσης, θα συνδράμει στην κατανόηση των αλληλεπιδράσεων και την επίλυση των διαφορών που προκύπτουν μεταξύ των τομεακών πολιτικών και δράσεων.

Αυτή η ολοκληρωμένη προσέγγιση θα επιτρέψει στην Κύπρο να αξιοποιήσει με βιώσιμο τρόπο τους πόρους και τις δυνατότητες της θάλασσας και θα βοηθήσει στη βέλτιστη και αειφόρο ανάπτυξη όλων των σχετικών δραστηριοτήτων, στη δημιουργία

νέων θέσεων εργασίας / ευκαιριών και στη βελτίωση της ποιότητας του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Η προσέγγιση αυτή συνάδει με τα οράματα και τους στόχους της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Γαλάζια Βίβλος) που προτάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Οκτώβριο του 2007 και υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Το παρόν έγγραφο καταδεικνύει τη βούληση της Κυπριακής Δημοκρατίας για ολιστική αντιμετώπιση των θεμάτων που σχετίζονται με τη θάλασσα και θέτει τα θεμέλια για τη χάραξη της ΟΘΠ της Κύπρου, μέσα σε πλαίσια διαφάνειας και σε συνεργασία και διαβούλευση με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Επίσης, σε αυτό το έγγραφο αναφέρονται οι εθνικές προτεραιότητες και οι γενικότεροι στόχοι τους, που έχουν καθοριστεί με βάση τα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και περιβαλλοντικά δεδομένα της Κύπρου και γενικότερα της Μεσογείου.

2. Θεματικές Προτεραιότητες

Το πρώτο και σημαντικότερο βήμα προς την χάραξη μίας εθνικής ΟΘΠ, έχει υλοποιηθεί μετά τη δημιουργία του μηχανισμού για την εθνική ολοκληρωμένη θαλάσσια διακυβέρνηση και διαχείριση των θαλάσσιων υποθέσεων. Ο εν λόγω μηχανισμός, στη βάση της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερομηνίας 04/1/2011, προβλέπει τη σύσταση Υπουργικής Επιτροπής για την ΟΘΠ² καθώς και τη δημιουργία Συντονιστικής Ομάδας για την ΟΘΠ³, η οποία έχει υποστηρικτικό ρόλο προς την Υπουργική Επιτροπή για τη διαμόρφωση και την εφαρμογή της εθνικής ΟΘΠ.

Η εθνική ΟΘΠ, λαμβάνοντας υπόψη τα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και περιβαλλοντικά δεδομένα της Κύπρου και γενικότερα της Μεσογείου, θα περιλαμβάνει τις εξής πέντε (5) θεματικές προτεραιότητες:

- Προστασία και αειφόρος χρήση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

² Η Υπουργική Επιτροπή για την ΟΘΠ απαρτίζεται από τους Υπουργούς Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, Εξωτερικών, Εσωτερικών και Συγκοινωνιών και Έργων.

³ Η Συντονιστική Ομάδα για την ΟΘΠ λειτουργεί κάτω από την καθοδήγηση του Τμήματος Εμπορικής Ναυτιλίας και απαρτίζεται από το Υπουργείο Εξωτερικών, Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, Υπουργείο Άμυνας, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, Τμήμα Αλιείας και Θαλασσιών Ερευνών, Τμήμα Περιβάλλοντος, Τμήμα Τελωνείων, Τμήμα Αρχαιοτήτων και Αρχή Λιμένων Κύπρου.

- Ανάπτυξη μιας βιώσιμης θαλάσσιας οικονομίας.
- Ενίσχυση της θαλάσσιας έρευνας, γνώσης και καινοτομίας.
- Ανάπτυξη εθνικής συνείδησης θαλασσών.
- Ενίσχυση της συνεργασίας με γειτονικά κράτη στα πλαίσια της ΟΘΠ της Κύπρου.

2.1 Προστασία και αειφόρος χρήση του θαλάσσιου περιβάλλοντος

Η Μεσόγειος έχει ταξινομηθεί με βάση τη Διεθνή Σύμβαση για την Πρόληψη της Ρύπανσης της Θάλασσας από Πλοία (MARPOL) ως «ειδική περιοχή» για το πετρέλαιο και τα απορρίμματα και έχει χαρακτηριστεί ως «θερμό σημείο», αφού κινδυνεύει από πλημμύρες, διάβρωση και υποβάθμιση των ακτών, περιλαμβανομένων των νερών κολύμβησης. Συνεπώς, η προστασία και η διατήρηση του θαλασσίου περιβάλλοντος είναι πρωτίστης σημασίας για την Κύπρο. Στη βάση αυτή θα πρέπει να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για την πρόληψη όλων των μορφών ρύπανσης της θάλασσας, είτε αυτές προέρχονται από χερσαίες πηγές, όπως απορρίμματα, είτε από θαλάσσιες πηγές, όπως ρύπανση από τα πλοία, υπεραλίευση και εξάπλωση ξενικών χωροκατακτητικών ειδών, κυρίως μέσω της διώρυγας του Σουέζ. Παράλληλα, τα μέτρα αυτά θα αποσκοπούν στη διατήρηση του θαλασσίου οικοσυστήματος και της βιοποικιλότητας και θα λειτουργούν αποτρεπτικά στην γενικότερη υποβάθμιση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των ακτών.

Επομένως, είναι σημαντικό να αναπτυχθούν δράσεις που να συνεισφέρουν στη προστασία της βιοποικιλότητας και του οικοσυστήματος, στη διατήρηση των φυσικών πόρων, στην ορθολογική διαχείριση των παράκτιων ζωνών, στην αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στη στήριξη της μετάβασης σε οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, στη μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου⁴ και στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων των κλιματικών αλλαγών.

Η Κύπρος στα πλαίσια του δικτύου «Φύση 2000» (Natura 2000) σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία για τους Οικοτόπους και την Ευρωπαϊκή Οδηγία για τα Πτηνά, έχει συμπεριλάβει στο δίκτυο εξήντα μία (61) περιοχές εκ των οποίων έντεκα (11) είναι παράκτιες και θαλάσσιες περιοχές. Θα επιδιωχθεί η αντιμετώπιση των προβλημάτων που παρουσιάζονται στις περιοχές του δικτύου, μέσω της εκπόνησης διαχειριστικών σχεδίων και της εφαρμογής σχετικών μέτρων και η συμπερίληψη σε αυτό επιπρόσθετων θαλάσσιων περιοχών, λαμβάνοντας υπόψη άλλες θαλάσσιες δραστηριότητες.

⁴ Όπως είναι το διοξείδιο του άνθρακα, το μεθάνιο, το υποξείδιο του αζώτου, οι υδροφθοράνθρακες, οι υπερφθοράνθρακες και το εξαφθοριούχο θείο.

Για την αειφόρο και ορθολογιστική χρήση του θαλάσσιου περιβάλλοντος θα πρέπει να ενδυναμωθούν οι υφιστάμενες πολιτικές και στρατηγικές και όπου κρίνεται αναγκαίο να ετοιμάζονται νέες στα πλαίσια της ολοκληρωμένης προσέγγισης. Επίσης, θα πρέπει να ενισχυθεί η συνεργασία και ο συντονισμός σε θέματα προστασίας θαλασσίου περιβάλλοντος και διαχείρισης παράκτιων ζωνών μεταξύ των διαφόρων κρατικών φορέων, τοπικών αυτοδιοικήσεων και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων.

Σημαντική είναι επίσης η εκπλήρωση των υποχρεώσεών μας που πηγάζουν είτε από διεθνείς συμβάσεις είτε από ενωσιακή νομοθεσία, όπως είναι η Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία της Ρύπανσης της Θάλασσας από Πλοία, η Σύμβαση της Βαρκελώνης για την Προστασία της Μεσογείου, η Ευρωπαϊκή Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα, η Ευρωπαϊκή Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική που αποτελεί τον περιβαλλοντικό πυλώνα της Ευρωπαϊκής ΟΘΠ και η Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή στην Ευρώπη της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιων Ζωνών (ΟΔΠΖ).

Σύμφωνα με την Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική, τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να διαμορφώσουν θαλάσσια στρατηγική για τα ύδατά τους, εφαρμόζοντας εξειδικευμένα και κατάλληλα προγράμματα μέτρων και παρακολούθησης με στόχο την επίτευξη ή/και διατήρηση της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης μέχρι το 2020. Κατά συνέπεια, η εφαρμογή της Οδηγίας αυτής θα ενεργήσει καταλυτικά για την αειφόρο προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος των ευρωπαϊκών θαλασσών.

2.2 Ανάπτυξη μιας βιώσιμης θαλάσσιας οικονομίας

Η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και η ενίσχυση της απασχόλησης μπορεί να επιτευχθεί σε σημαντικό βαθμό μέσω των θαλάσσιων τομέων και δραστηριοτήτων. Οι προσπάθειες θα στοχεύουν στην ενίσχυση και ανάπτυξη τόσο υφιστάμενων θαλάσσιων δραστηριοτήτων, όπως η ναυτιλία, η αλιεία και ο τουρισμός όσο και αναδυόμενων ή υποσχόμενων δραστηριοτήτων, όπως η εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Η **αλιεία** είναι μία από τις πιο παραδοσιακές θαλάσσιες δραστηριότητες στην Κύπρο. Η ενασχόληση των Κυπρίων με την αλιεία ξεκινάει από την αρχαιότητα και συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Η αλιεία θα πρέπει να προστατευθεί και να διατηρηθεί, μέσα στα πλαίσια της κοινής αλιευτικής πολιτικής της ΕΕ. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ορθολογιστικής διαχείρισης των αλιευτικών πόρων, της αναβάθμισης των

επαγγελματικών δεξιοτήτων, της ανάπτυξης και βελτίωσης αλιευτικών μεθόδων και δραστηριοτήτων που θα είναι φιλικές προς το περιβάλλον και την προστασία και ανάπτυξη των αλιευτικών αποθεμάτων με τη δημιουργία θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών (θαλάσσιων πάρκων), περιλαμβανομένης και της κατασκευής τεχνητών υφάλων. Επίσης, σημαντική είναι η βελτίωση των συνθηκών υγιεινής στους χώρους εκφόρτωσης και η ανάπτυξη αλιευτικών υποδομών γενικότερα, για παροχή ασφάλειας και κατάλληλων διευκολύνσεων.

Η θαλάσσια υδατοκαλλιέργεια αποτελεί σημαντικό μέρος του ευρύτερου αλιευτικού τομέα και συμβάλλει σημαντικά στην παραγωγή και προσφορά υψηλής ποιότητας αλιευτικών προϊόντων στον καταναλωτή. Στα πλαίσια της εθνικής πολιτικής, αλλά και της κοινής αλιευτικής πολιτικής θα πρέπει να επιδιωχθεί η περαιτέρω ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας με την επέκταση των υφιστάμενων θαλάσσιων μονάδων, αλλά και τη δημιουργία νέων. Ο καθορισμός θαλάσσιων ζωνών για σκοπούς υδατοκαλλιέργειας, στα πλαίσια του ευρύτερου Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού (ΘΧΣ), αποτελεί βασικό κλειδί για την αειφόρο ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας ελαχιστοποιώντας έτσι τα βασικά προβλήματα που σχετίζονται με την εδραίωση του τομέα και τη διασφάλιση της θέσης και του επαγγέλματος του υδατοκαλλιεργητή ως ουσιαστικός χρήστης του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Επίσης, θα πρέπει να επιδιωχθεί η δημιουργία λιμενικών και χερσαίων εγκαταστάσεων για εξυπηρέτηση των μονάδων υδατοκαλλιέργειας, αλλά και η ανάπτυξη επιχειρήσεων που να μπορούν να επιβιώσουν στις νέες συνθήκες ανταγωνισμού με έμφαση στην ποιότητα και υγιεινή των προϊόντων και την προώθησή τους σε νέες αγορές.

Ο θαλάσσιος και παράκτιος τουρισμός είναι ένας από τους σημαντικότερους οικονομικούς τομείς με μεγάλη συνεισφορά στην οικονομία της χώρας. Υπό το πρίσμα του μεγάλου τουριστικού ανταγωνισμού που υφίσταται στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου, η Κύπρος οφείλει όχι μόνο να διατηρήσει αλλά και να αυξήσει τον θαλάσσιο και παράκτιο τουρισμό της και την οικονομική απόδοση του στη βάση της φέρουσας ικανότητας και της αειφόρου ανάπτυξης. Απαιτείται συνεπώς η χάραξη κατάλληλης πολιτικής και στρατηγικής από το κράτος σε συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς προς επίτευξη των ανωτέρω στόχων. Θα επιδιωχθεί η ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος στην Κύπρο και η προσέλκυση τουριστών διαφορετικών κατηγοριών με ποικιλία ενδιαφερόντων και δραστηριοτήτων με τη βελτίωση, επέκταση ή δημιουργία νέων έργων υποδομής, όπως, μαρίνες, χώρους ελλιμενισμού σκαφών αναψυχής και λιμένων καθώς και με τη δημιουργία νέων καινοτόμων θαλάσσιων και παράκτιων τουριστικών δραστηριοτήτων, όπως

αλιευτικός τουρισμός, περιηγητικές και καταδυτικές δραστηριότητες, υποβρύχιος τουρισμός και θαλάσσιος επαγγελματικός και ερασιτεχνικός αθλητισμός.

Η **εμπορική ναυτιλία** στην Κύπρο έχει αναπτυχθεί ραγδαία τις τελευταίες δεκαετίες με αποτέλεσμα η Κύπρος σήμερα να αποτελεί παγκόσμια ναυτιλιακή δύναμη, η οποία κατατάσσεται ως 10^η στον κόσμο και 3^η στην Ευρώπη. Η Κύπρος έχει καταστεί ένα σύγχρονο, ποιοτικό και ολοκληρωμένο ναυτιλιακό κέντρο, το οποίο κατατάσσεται ανάμεσα στα πρώτα πέντε (5), ανά το παγκόσμιο, με πέραν των εξήντα (60) εταιρειών πλοιοδιαχείρισης να εδρεύουν στην Κύπρο. Η καθιέρωση της Κύπρου ως βάση διεθνών ναυτιλιακών δραστηριοτήτων καθώς και η παραπέρα προώθηση της Κυπριακής σημαίας ως μίας ανταγωνιστικής και ποιοτικής σημαίας, η οποία αφενός πληροί τα υψηλότερα κριτήρια ασφάλειας και αφετέρου δύναται να προσφέρει σημαντικές φορολογικές ελαφρύνσεις στη βάση του Ενωσιακού κεκτημένου, οφείλει να συνεχιστεί και να επεκταθεί. Παράλληλα, θα πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω η συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων κυβερνητικών τμημάτων και ιδιωτικών οργανισμών, έτσι ώστε να εδραιωθεί μια υγιής και ανταγωνιστική υποδομή στον τομέα της εμπορικής ναυτιλίας, σε τεχνικά, διοικητικά, νομικά και οικονομικά θέματα.

Θα πρέπει να επιδιωχθεί η βελτίωση των συνθηκών εργασίας και διαβίωσης των ναυτικών στα κυπριακά πλοία καθώς και των επιπέδων ασφαλείας σε αυτά, για την προστασία της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα αλλά και του θαλασσιού περιβάλλοντος. Επιπρόσθετα, το κράτος θα πρέπει να εξετάσει τη δυνατότητα παροχής κινήτρων για την προσέλκυση περισσότερων Κυπρίων και ιδιαίτερα των νέων στα ναυτικά επαγγέλματα και μέσω κατάλληλης ενημέρωσης να αυξηθεί το ενδιαφέρον για αυτά, λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής κρίσης και της αυξανόμενης ανεργίας.

Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από σημαντικές εξελίξεις στον **ενεργειακό τομέα** στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου. Η προώθηση των δραστηριοτήτων για αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων εντός της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) της Κυπριακής Δημοκρατίας έχει ήδη αρχίσει και αναμένεται να συνεχιστεί στο εγγύς μέλλον.

Η Κυπριακή Δημοκρατία προχωρεί ήδη στον σχεδιασμό και κατασκευή των κατάλληλων υποδομών στη θάλασσα και στη ξηρά, όπως αγωγών μεταφοράς φυσικού αερίου, τερματικού υγροποίησης φυσικού αερίου, λιμενικών εγκαταστάσεων για παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών σε υπεράκτιες δραστηριότητες ανόρυξης γεωτρήσεων, κ.α., με στόχο την ορθολογική διαχείριση

και αξιοποίηση του ενεργειακού της πλούτου και την μετατροπή της σε περιφερειακό ενεργειακό κέντρο. Σε αυτά θα μπορούσε να συμπεριληφθεί και η παραγωγή ενέργειας από υπεράκτιες εφαρμογές αξιοποίησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας όπως η κατασκευή θαλάσσιων αιολικών πάρκων.

Οι **κυπριακοί λιμένες** είναι μεγάλης σημασίας για τη χώρα αφού αποτελούν τη βασικότερη πύλη εξυπηρέτησης σχεδόν ολόκληρου του εμπορίου, τόσο για εισαγωγές όσο και για εξαγωγές, αλλά και διακίνησης σημαντικού αριθμού επιβατών. Θα πρέπει να επιδιωχθεί η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των κυπριακών λιμένων, η περαιτέρω βελτίωση και επέκταση των λιμενικών υποδομών, η αύξηση της κίνησης του διαμετακομιστικού εμπορίου και επιβατών κρουαζιέρας, η βελτιστοποίηση των παρεχόμενων διευκολύνσεων μέσω της υιοθέτησης της ενιαίας θυρίδας εξυπηρέτησης, καθώς και η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις προς διευκόλυνση επιβατών με ειδικές ανάγκες. Επίσης, επιδιώκεται η περαιτέρω προώθηση και δραστηριοποίηση της λειτουργίας του υφιστάμενου κέντρου θαλάσσιων μεταφορών μικρών αποστάσεων.

2.3 Ενίσχυση της θαλάσσιας έρευνας, γνώσης και καινοτομίας

Η γνώση μας για την θάλασσα παραμένει ελλιπής και αποσπασματική. Η ανάγκη για καλύτερη και πληρέστερη γνώση της θάλασσας πηγάζει από την αλλαγή του κλίματος, την αυξημένη εμφάνιση ακραίων θαλάσσιων φαινομένων, τη συνεχιζόμενη υποβάθμιση του θαλασσιού περιβάλλοντος, τις συνέπειες της ρύπανσης και άλλων παραγόντων, όπως τα ξενικά χωροκατακτητικά είδη, στην βιοποικιλότητα και γενικότερα στο θαλάσσιο οικοσύστημα. Επίσης, χρειάζεται μελέτη και κατανόηση των επιπτώσεων στο θαλάσσιο περιβάλλον που προέρχονται από τους αυξανόμενους ρυθμούς ανάπτυξης των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στη θάλασσα.

Χωρίς την απαραίτητη γνώση του θαλάσσιου περιβάλλοντος δεν μπορεί να επιτευχθεί η αειφόρος διαχείρισή του. Η γνώση αυτή μπορεί να προέλθει μέσα από την έρευνα και τη μελέτη. Συνεπώς, η Κύπρος οφείλει να επενδύσει περισσότερο στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, δια μέσου των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και ερευνητικών κέντρων, εντός και εκτός της χώρας. Επίσης, θα πρέπει να επιδιωχθούν συνέργειες και ανταλλαγή δεδομένων με άλλα κράτη μέλη για την πλήρη κατανόηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων, τεχνολογιών και προϊόντων φιλικών προς το περιβάλλον.

Ο εκσυγχρονισμός του Ερευνητικού Κέντρου Θαλάσσιας Υδατοκαλλιέργειας Κύπρου, ο εμπλουτισμός της εθνικής βάσης γεωγραφικών δεδομένων του Τμήματος

Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, η εισαγωγή περισσότερων και πιο εξειδικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε θαλάσσια και ναυτιλιακά θέματα στα Πανεπιστήμια και άλλες σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Κύπρο θα βοηθήσουν σημαντικά στην ενίσχυση του τομέα της έρευνας.

Εξίσου σημαντική είναι η επιμόρφωση, εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση σε όλα τα επίπεδα (τεχνικό, επιστημονικό, ερευνητικό) αναφορικά με την υπό δημιουργία βιομηχανία που σχετίζεται με τις δραστηριότητες έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην Κυπριακή ΑΟΖ, έτσι ώστε οι Κύπριοι να αποκτήσουν τις κατάλληλες δεξιότητες και γνώσεις για να υποστηρίξουν με επάρκεια την εν λόγω βιομηχανία.

Το ευρωπαϊκό δίκτυο θαλάσσιων παρατηρήσεων και δεδομένων, γνωστό ως EMODnet, το πλαίσιο συλλογής δεδομένων για την αλιεία και το ενιαίο σύστημα δεδομένων και πληροφοριών για το θαλάσσιο περιβάλλον (WISE-marine) είναι σημαντικά εργαλεία για την προώθηση και εκπλήρωση του πιο πάνω στόχου. Επίσης, χρήσιμες πληροφορίες μπορούν να αντληθούν από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος, ο οποίος αποτελεί σημαντική πηγή πληροφόρησης και δεδομένων για την κατάσταση του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος.

2.4 Ανάπτυξη εθνικής συνείδησης θαλασσών

Λαμβάνοντας υπόψη την άρρηκτη σχέση της χώρα μας με τη θάλασσα, θα επιδιωχθεί μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση της κοινωνίας και των πολιτών για την προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος και για την καλύτερη διαχείριση των αποβλήτων και φυσικών πόρων. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω της καλύτερης ενημέρωσης και διαφώτισης των πολιτών έτσι ώστε να γνωρίζουν περισσότερα για το θαλάσσιο περιβάλλον, για τη σημασία της προστασίας του και με ποιους τρόπους μπορούν να συνεισφέρουν για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός.

Μεγάλη σημασία θα πρέπει να δοθεί στη δημιουργία κατάλληλης κουλτούρας για σεβασμό και προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος μέσω εξειδικευμένων εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών προγραμμάτων και δραστηριοτήτων σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης. Στόχος είναι τα παιδιά από μικρή ηλικία να γνωρίσουν το θαλάσσιο περιβάλλον, τα επαγγέλματα που σχετίζονται με αυτό και τα οφέλη που μας προσφέρει έτσι ώστε να το σέβονται και να το προστατεύουν.

Μια εξίσου σημαντική πτυχή του πολιτισμού μας είναι η υποθαλάσσια πολιτιστική κληρονομιά που πρέπει να προστατευτεί και να διαφυλαχτεί. Επομένως, είναι

σημαντική η έρευνα, ο εντοπισμός και η προστασία των ενάλιων αρχαιοτήτων που βρίσκονται μέσα στην αιγιαλίτιδα ζώνη της Κύπρου ή έχουν ανασυρθεί από αυτή. Η ενημέρωση και διαφώτιση των κυπρίων πολιτών κάθε ηλικίας για την ύπαρξη του αρχαιολογικού μας πλούτου είναι μεγάλης σημασίας έτσι ώστε να τον γνωρίσουν και να τον προστατεύσουν.

2.5 Ενίσχυση της διεθνούς διάστασης της ΟΘΠ

Η Κύπρος έχει θαλάσσια σύνορα με άλλα έξι (6) κράτη, η πλειοψηφία των οποίων δεν ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Με αυτά τα δεδομένα η ενίσχυση της συνεργασίας με γειτονικές χώρες, είτε αυτές είναι κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε όχι, σε θαλάσσια θέματα είναι πολύ σημαντική. Οι προτεραιότητες της ΟΘΠ της Κύπρου που ενισχύουν αυτή τη συνεργασία είναι οι εξής:

Όλες οι δραστηριότητες και συνεργασίες της Κύπρου με γείτονες χώρες, σε θέματα θάλασσας και ενέργειας, πρέπει να γίνονται σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), θέση την οποία η Κύπρος ήδη προωθεί. Στις περιπτώσεις όπου γείτονες χώρες δεν έχουν κυρώσει την εν λόγω Σύμβαση, η συνεργασία της Κύπρου με αυτές, διέπεται κατά το δυνατόν από τις αρχές της Σύμβασης, οι οποίες αποτελούν μέρος του διεθνούς εθιμικού δικαίου.

Συνομολόγηση Συμφωνιών Κύπρου με γείτονες χώρες, για οριοθέτηση της ΑΟΖ με βάση τις πρόνοιες της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) καθώς και Συμφωνιών σε διάφορους τομείς δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη θάλασσα όπως η Έρευνα και Διάσωση, η από κοινού εκμετάλλευση κοινών υδρογονανθρακικών ταμιευτήρων και η συνεργασία στη μεταφορά και φύλαξη υδρογονανθρακικών πόρων.

Πρωώθηση συνεργασίας σε ναυτιλιακά θέματα με τις γείτονες χώρες της Κύπρου, οι οποίες δεν είναι κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στόχος η προσέλκυση στην Κύπρο επενδύσεων από γείτονες χώρες, αλλά και η ενίσχυση των διμερών μας σχέσεων με κάθε μία από αυτές.

Η επιτυχής εξόρυξη υδρογονανθράκων, ως αποτέλεσμα των σχετικών υπεράκτιων δραστηριοτήτων της Κύπρου, θα δημιουργήσει ανάγκες μεταφοράς των υδρογονανθράκων δια θαλάσσης. Κατά συνέπεια, η συνεργία μεταξύ της ΟΘΠ της Κύπρου και της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού της Κύπρου, θα συμβάλει στον καλύτερο προγραμματισμό ενδεχόμενης μεταφοράς υδρογονανθράκων, στο

πλαίσιο συνεργασίας με γείτονες χώρες. Επιδίωξη διαλόγου με γείτονες χώρες για εξέταση πιθανής συνεργασίας σε αυτό τον τομέα.

Μέσα από αυτό το πλαίσιο προτεραιοτήτων διανοίγονται επιπρόσθετες προοπτικές συνεργασίας στους τομείς της αλιείας και της διασφάλισης της αλιευτικών αποθεμάτων, της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος, της εκμετάλλευσης των θαλάσσιων πόρων καθώς και των ερευνητικών δραστηριοτήτων που προάγουν τη θαλάσσια γνώση και την ανάπτυξη μιας βιώσιμης θαλάσσιας οικονομίας.

Εξίσου σημαντική κρίνεται επίσης, η ενεργός παρουσία της Κύπρου σε διεθνείς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς και φόρα που σχετίζονται με τις θαλάσσιες υποθέσεις για την επιτυχή προώθηση και υπεράσπιση των συμφερόντων της, σε σχέση με τα δικαιώματα καθώς και τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από τη συμμετοχή της σε αυτά.

3. Επίλογος

Είναι σημαντικό η Εθνική ΟΘΠ να ευθυγραμμίζεται με τις στρατηγικές και πολιτικές της ΕΕ που περιλαμβάνουν θαλάσσια διάσταση, όπως είναι η στρατηγική για την Ευρώπη 2020, η κοινή αλιευτική πολιτική, η πολιτική για τον τουρισμό, η πολιτική για το περιβάλλον, η πολιτική για τις κλιματικές αλλαγές, η ενεργειακή πολιτική, η πολιτική για την έρευνα και την ανάπτυξη και η πολιτική για τις μεταφορές.

Οριζόντια εργαλεία όπως είναι η γνώση για τη θάλασσα και τα θαλάσσια δεδομένα, ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός (ΘΧΣ) και η ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιων ζωνών (ΟΔΠΖ), η ενοποιημένη θαλάσσια επιτήρηση και η Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική είναι σημαντικά εργαλεία για επίτευξη καλύτερης και πιο συνεκτικής διακυβέρνησης και διαχείρισης όλων των θεμάτων που σχετίζονται με τη θάλασσα και θα πρέπει να δοθεί μεγάλη σημασία στην ανάπτυξη και εφαρμογή τους.

Ο ΘΧΣ, για παράδειγμα, αποτελεί μια ολοκληρωμένη διαχείριση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και των επιπτώσεών τους στο θαλάσσιο οικοσύστημα, επιτυγχάνοντας αειφόρο χρήση των αγαθών και υπηρεσιών του οικοσυστήματος και διατήρηση της ακεραιότητάς του. Ο ΘΧΣ θα βοηθήσει τις δημόσιες αρχές και τα ενδιαφερόμενα μέρη να συντονίσουν τη δράση τους για να μετριάσουν οποιοσδήποτε αρνητικές συνέπειες από την αυξημένη δραστηριότητα στη θάλασσα και θα

προωθήσει την αποτελεσματική χρήση του θαλάσσιου χώρου για την επίτευξη των οικολογικών, οικονομικών και κοινωνικών στόχων της Κύπρου.

Επίσης, η δημιουργία ενός ενοποιημένου συστήματος επιτήρησης και ενημέρωσης για τους θαλάσσιους χώρους θα βοηθήσει στην παρακολούθηση όλων των θαλάσσιων δραστηριοτήτων, στην αποτροπή προβλημάτων και διαμαχών, στην καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, του παράνομου εμπορίου και άλλων παράνομων δραστηριοτήτων και ενεργειών. Επιπλέον, θα βοηθήσει στην αποτελεσματική επιτήρηση και προστασία των εθνικών συνόρων και των καλώς νοουμένων συμφερόντων του κράτους.

Εν κατακλείδι, χρειάζεται η ανάπτυξη στο μέλλον ενός ενιαίου σχεδίου δράσης με χρονοδιαγράμματα, καθώς και μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα ορόσημα για την αναθεώρηση του σχεδίου, το οποίο θα απαριθμεί συγκεκριμένες πρωτοβουλίες, ενέργειες και μέτρα μέσα στα πλαίσια της Εθνικής ΟΘΠ, σε συνάρτηση με τις νομικές και θεσμικές ρυθμίσεις, τους διαθέσιμους πόρους, την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και το συμφέρον της χώρας. Επιπρόσθετα, για την εφαρμογή μιας Εθνικής ΟΘΠ χρειάζεται η δημιουργία μηχανισμού παρακολούθησης, αξιολόγησης και αναθεώρησης τόσο της ίδιας της πολιτικής όσο και του μελλοντικού σχεδίου δράσης.

Όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς επιβάλλεται να συμμετέχουν και να συνεργάζονται, γιατί είναι αυτοί που θα συμβάλουν στην υλοποίηση του οράματος προς μια Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική της Κύπρου.